

**STRATEGIATUTKIJOIDEN TIEDEYHTEISÖ KIINTEYTYY—
KANSAINVÄLINEN STRATEGIAKONFERENSSI
MONTREALISSA 7.—8.10.82**

Risto Tainio

Yrityshallinnon tutkimuksen eräs nopeimmin levinnyt aihepiiri on viimeisen parin vuosikymmenen aikana ollut liikkeenjohdon strategia ja siihen liittyvä päätöksenteko.

Tutkimusalueen kehitystä ovat ohjanneet käytännön liikkeenjohdon tarpeet, melko väljästi määritelty tutkimuskohde sekä muiden yhteiskuntatieteiden ja psykologian piirissä vakiintuneet ongelmanasettelut ja näkökulmat.

Näyttää kuitenkin siltä, että strategiatutkijat ovat vähitellen löytämässä oman akateemisen identiteettinsä ja muodostamassa omaa tiedeyhteisöään yrityksen tutkimisen kenttään. Tähän mennessä alueen tutkijoiden identiteetti on nojannut lähes täysin strategia-alueen eriytymiseen käytännön yritystoiminnassa sekä tätä kautta muodostuneeseen opetuksen osa-alueeseen. Konkreettisenä osoituksena nimenomaan alueen tutkijoiden keskinäisen yhteyden, jopa riippuvuuden, asteen noususta ja tähän asti melko hajanaisen kansainvälisen tiedeyhteisön kiinteytymisestä oli maailmanlaajuinen 'Exploring Strategy-Making Process' konferenssi Montrealissa 7. ja 8.10.1982. Konferenssi oli jatkoa sille alueen aineellis-institutionaaliselle kehitykselle, joka alkoi Strategic Management Journalin perustamisesta v. 1980 ja Strategic Management Society'n perustamisesta vuotta myöhemmin. Mutta ennenkuin tämän tasoiseen kiinteytymisasteeseen tiedeyhteisönä oli päästy strategiatutkimus oli käynyt läpi omat erityiset kehitys- ja eriytymisvaiheensa.

Kun strategiatutkimus 1950-luvun lopulla syntyi sen tutkimuskohdetta luonnehdittiin käsittein 'business policy', 'corporate strategy' ja 'corporate planning'. Alunperin alueen tutkimuksen tehtävänä oli systematisoida tapahtumien, päätösten ja ongelmien kaaosta, jonka liikkeenjohto päivittäin kohtasi. Tutkimus oli luonteeltaan suunnittelupainotteista, ja siinä korostuivat erityisesti pitkän tähtäyksen suunnitteluongelmat taloudellisen kasvun

olosuhteissa. Näin ollen tutkimus kohdistettiin erityisesti liikkeenjohdon suunnittelu- ja päätöksentekoprosessiin. 'Strategiset' päätökset eroteltiin 'hallinnollisista' ja 'operationaalista' päätöksistä, ja niiden erityispiirteet hahmotettiin. Samoin strategisen päätösprosessin vaiheet systematisoitiin ja niiden vaikutuksia analysoitiin. Näin ymmärrettynä oli luonnollista, että alueella jo 1960-luvulta lähtien toimi hyvinkin eri tavoin suuntautuneita tutkijoita. Toiset olivat kiinnostuneita erityisesti strategia-käsitteen empiirisestä identifioinnista, sen muotojen ja sisällön tutkimisesta. Toiset taas keskittyivät matemaattis-kvantitatiivisiin rahoitus-, tuotantoväline- ja materiaali-suunnittelun ongelmiin.

Siirryttäessä 1970-luvulle nämä kaksi traditiota alkoivat yhä enemmän erkaantua toisistaan. Kvantitatiivinen, management science -tyyppinen, tutkimus suuntautui monitavoitteisten ja monitasoisten päätöksenteko-ongelmien analysointiin, ja 'strategic management' -suuntaus kohdisti huomionsa liiketoiminnan perusideoiden täsmentämis- ja uudelleensuuntaamisongelmiin. Lisäksi alueella voimistui taloustieteen piiristä noussut taloudellisten kilpailumekanismien ja liikkeenjohdon strategioiden muotoutumisen yhteyttä korostanut suuntaus. Montrealin konferenssissa olivat esillä lähinnä kaksi viimeksi mainittua strategiatutkimuksen haaraa. Näinollen voidaan todeta, että strategiatutkimuksen edellä kuvatut tiedeyhteisön *kiinteytymisen* tunnusmerkit ovat samalla merkinneet koko alueen *eriytymisen* institutionalisoitumista.

Miltä sitten näyttää 'strategic management' -perinteen viimeaikainen kehitys Montrealin konferenssin sisällön valossa? Ensinnäkin on syytä todeta, että strategiakäsitteen sisältö on selvästi laajentunut ja monipuolistunut. Traditionaalinen näkemys strategiasta tuotteisiin, markkinoihin ja liikeideaan kohdistuvana *päätöksentekona*, on saanut rinnalleen näkemyksen strategiasta liikkeenjohdon *työnä*. Tämä, lähinnä Henry Minzbergin nimeen liitetty, hahmotustapa sai konferenssissa paljon huomiota osakseen, järjestettiinhan konferenssi juuri Minzbergin yliopistossa (McGill University). Liikkeenjohdon työssä konkreettisesti yhdistyy yrityksen ulkoisten ja sisäisten asioiden käsittely, joten mm. tästä näkökulmasta on helppoa osoittaa tuote/markkina-suuntautuneisuuden rajoittuneisuus strategiatutkimuksessa. Toisaalta näyttää siltä, että strategia-käsitettä on yhä lisääntyvässä määrin alettu lähestyä yrityksen sisäisten tuotantotekijöiden yhdistelyn ja käytön näkökulmasta. Tämä yrityksen 'sisäisen strategian' saama huomio oli jopa niin laajaa, että lähes puolet konferenssin 40:stä erityisistunnosta käsittelee strategian implemtiongelmiä tai jonkun tietyn resurssihallinnon osa-alueen (teknologia, henkilöstöresurssit jne.) strategista merkitystä.

Nämä erilaiset näkemykset strategian olemuksesta osoittavat selvästi sen, että käsite on edelleen moniselitteinen ja vaikeasti empiirisesti identifioita-

vissa. 'Strategic management' -tutkimus siis kamppailee, muutaman vuosikymmenen perinteestään huolimatta, edelleen erään perusongelmansa parissa. Strategia on jotain, jonka *tiedetään* olevan olemassa, mutta jota on vaikea yksiselitteisesti *osoittaa* olevan olemassa. Kysymyksen ajankohtaisuutta ja keskeisyyttä kuvasi konferenssin avajaisteema »What is strategy, anyway?'

Toinen keskeinen piirre 'strategic management' -perinteessä on ollut sen jatkuva, ehkä jossain määrin voimistunut, suuntautuminen käytäntöön ja tutkijoiden ja yritysjohtajien vuorovaikutuksen merkityksen korostaminen. Konferenssin n. 400:sta osanottajasta olikin lähes neljäsosa suuryritysten johtajia, siis strategioiden tekijöitä. Osallistujajoukon koostumus osaltaan vaikutti myös papereiden ja esitysten sisältöön. Niissä eivät korostuneet niinkään tutkimusten teoreettis-käsitteelliset lähtökohdat tai tiedon tuottamisen 'sisäiset' kysymykset, vaan pikemminkin välittömät empiiriset havainnot, joille yhdessä käytännön edustajien kanssa etsittiin mahdollisia tulkintoja.

Konferenssin lyhyt kesto, lukuisat päällekkäiset erityisistunnot ja käytäntöön suuntautuneet aiheiden otsikoinnit loivat siitä jossain määrin pirstoutuneen yleiskuvan. Osanottajien suuri lukumäärä ja maailmanlaajuinen kattavuus olivat selvästi yllättäneet järjestäjät. Näyttää siltä, että tulevaisuudessa on mahdollista rakentaa määrällisesti yhä näyttävämpiä Strategic Management-konferensseja tai panostaa erityisesti niiden teemalliseen tiivistämiseen ja esitysten laadun parantamiseen. Viimeksi mainittu toimintalinja näytti muodostuvan 'strategic management' yhteisön keskeisten hahmojen (Ansoff, Channon, Minzberg, Rumelt, Schendel jne.) perustavoitteeksi. Seuraavassa (mahdollisesti Pariisissa) järjestettävässä konferenssissa toivottavasti useammat kuin kuusi suomalaista alueen tutkijaa voivat nauttia tästä kehityksestä.